

A qui septentrionem incolimus ab Ariete numerationē auspicamur, eo quod sol Arietem adiens nobis tempus uernum aduehit. Septentrionalia sane signa percurrrens donat nobis tempus ueris & æstatis. Contra his qui ultra æquatorem sedes in austrum posuere tempus uernum incipit, cum sol Libram ingreditur, propter accessum solis ad eos. Et sic per meridiana signa transiens illis ipsis constituit uer & æstatem, quare hi signorum initium à Libra & non Ariete sumunt. Inde temporum uarietas emergit, ut meridionalibus autumnus sit in Ariete, cum nobis septentrionarijs uer est. In Cancro hyems, cum nobis æstas. In primo gradu Libræ ueris illis principium est, cum nobis autumnus. In Capricorno bruma nobis, cum illis æstas sit. Sicut enim se ad nos solstitium cancri habet, ita se ad Capricorni tropicus. Ex his etiam infertur quod habitatores meridiei, nostra tempestate ad fidem Christi ductu regum Portugalliæ cōuersi, sequentes formam Romanæ Ecclesiæ, cum nos Paschale sacrum tempore uerno celebramus, hi autumnus tempore peragunt. Et nos natale Christi in bruma festi uer tenentes, hi in æstate absoluunt. Et sic de reliquis. Postremo quod nostris quinque parallelis, respectu diuersorum situū terræ, iuxta uarias poli subleuationes alius & alius ordo assignatur, quemadmodum textus indicat, apud Græcos haudquaquam inconuenit.

De quinque parallelorum ordine.

B DE POTESTATE AEQUIDISTANTIUM.

Iam uero nec potestates eorundem æquidistantium eadem. Nam qui nobis solstitialis circulus habetur, Antipodibus certe brumalis efficitur. Cōtra qui illis solstitialis est, nobis brumalis redditur. Sed qui sub æquatore degunt: ijs uniuersi tres circuli uiribus plane solsticiales sunt, utpote sub ipsam solis orbitam incolentibus. Quamquam si ad se inuicem conferantur, qui nobis pro æquatore statuitur, solstitialis uicem obtinet. Ambo uero tropici pro brumalibus censentur. Namque is demum natura solstitialis circulus, perpetuæque ratione in toto terrarum orbe dici potest, qui proximè habitationem habetur. Quo fit, ut ijs qui sub æquatore agunt, æquator ipse pro solstitiali statuatur, utpote in quo sol supra uerticem agitur: pro æquatoribus autem omnes æquidistantes circuli, uelut per æquas parteis ab horizonte dissecti.

TEXTVS PROCLI

C In hoc capite Proclus tractat de potestate trium æquidistantiū, scilicet, tropici æstiuū aut solstij, æquatoris, & tropici brumalis: & hoc in comparatione aut respectu eorū, qui diuersas orbis terre partes habitant. Qui quidē æquidistantes non ubique seruant eandem potestatem, id est, eadem officia uel eadem nominationes. Et primo loquitur de duobus tropicis, sic. Hunc æquidistantem quem nos Aquilonij tropicum solsticialem aut æstiuū appellamus, ob id cum sol eundē adierit, nobis redditur uicinissimus, atque æstatem affert. At contra hi qui in austrum sedes posuere, memoratum tropicum brumalem uocant, quod sol ab his longius abit, hyemisq; rigorem inducit. Sic circulus Tropicus in meridiem locatus, austrinis ipsis solstitialis & æstiuus est, nobis brumalis constituitur. Secundo loco pertractat æquatorem, & qui sub eo uitam agunt. Et habet quatuor particulas. Pro quibus annotandum. Supra capite, de sphaeræ circulis, diximus more Latinorum, solstitium bifariam accipi, puta in proprio significato, & extenso uel largo. Hoc pacto solstitialis circulus Gemino modo sumi potest. Primo pro circulo quem sol propter eius maximum recessum ab æquatore tanquam ultimū aut uersus septentrionem aut meridiem describit. Ut sunt tropicus cancri & Capricorni, Secundo pro circulo ad quem

STOEFLERI INTERPRE.

Duo Tropici uariant nominationes.

Aequator.

Solstitium dupliciter accipitur.

Prima particu-
la textus.

Orbita quid.

Vide Pli. lib. 2
ca. 68.

Secunda par-
ticula.

Tertia particu-
la.

NATURA.
Seneca lib. 4.
de beneficijs.

Lege Strabo.
li. 2. sub finem.

Lauren. Val.
Expositio ali-
quorū uerbo-
rum.

Cicero.

cum sol accesserit, redditur uerticālis ijs qui sub eo degunt: & sic Aequator dicitur circulus solstitij. Proclus autem hic sub uno uocabulo, Solstitialis, utrumque significatum comprehendit uniuoce. In uersiculo igitur. Sed qui sub Aequatore degunt, ijs &c. Hoc habet in sententia ijs qui sub Aequatore agunt, hi tres circuli uires & officia ac etiam nomina sumunt solstitialis, diuersis tamen temporibus. Iis sane sole Cancrum adeunte, circulus cancri recte uocatur solstitialis septentrionalis. Cum autem sol in principium Capricorni deflexerit, dicitur ipsis solstitialis Austrinus. Et demum sole initium Arietis aut Libræ possidente, Aequator eis solstitialis appellatur. Et adiungitur in textu: utpote sub ipsam solis orbitam incolentibus. Scito orbitam uestigium esse in uis, ex cursu decurrentis rotæ. Et hic per similitudinem dicitur esse uia solis. s. linea, Zodiaca eū secundum longū in duo equalia partiens, sub qua sol uehitur, ab ea nunquā declinans. De qua in subditis capite de signifero. Hi igitur qui sub Aequatore degunt, dicuntur habitare sub orbita, id est uia, solis. Non quod orbita solis sit eis semper & pro omni eius parte uerticālis, sed propterea, quod eius orbitæ partes principales & insigniores, puta principium Arietis & Libræ sunt illis ipsis semper uerticales. Quæ quidem principia coeunt cum Aequatore omnium parallelorum nobilissimo: quemadmodum supra ubi de eius officijs egimus, explanauimus.

In uersiculo. Quamquam si ad inuicem &c. Proclus exponit horum trium æquidistantium ad inuicem collationem aut comparisonem, hanc. Circulus quem nos æquatorem appellamus, habitantibus sub eo solstitialis obtinet locum, ad quem duo Tropici collati pro brumalibus habentur, propter maximum solis recessum ab eis. Huius declarationem uide supra in §. Sequitur in canone.

Deinde in uersiculo. Namque is demum &c. Proclus effert Aequatorem inter alios circulos solstiales tamquam digniorem, & ut primarium ac antesignanū. Ad id potes applicare ea quæ supra de dignitate æquatoris explicauimus. ADDO. Naturam nil aliud esse quā DEVM & diuinam rationem, toti mundo & partibus eius insertam. Authore Seneca. Quæ quidem natura indidit æquatori hanc dignitatem, quod cum sol eundem adierit, accidat (res miratu digna) æquinoctium uniuerso orbi: quare ab omnibus mundi habitatoribus appellatur æquator. Et quia in æquinoctio sol omnibus sub ipso æquatore habitantibus in die naturali sit uerticālis, haud indigne, ab uniuersis solstitialis nominatur. Quocirca ob eius nobilitatem situs est in medio, prope utramque habitationem, scilicet, septentrionariam & austrinam, ut eius potestas & uis omnibus facile innotescat. Verba textus hæc. Qui proxime habitationem habetur, aut similia his, exponit Laurentius Vallensis libro tertio Elegantiarum capitulo quadragesimonono. his uerbis. Comparatiua Auerbia & superlatiua præter suam constructionem ablatiui & genitiui, ut scribo melius te, & optime omnium, aliquando seruiunt accusatiuo, utique ea quæ à præpositionibus ueniunt illarum naturam seruantia. Cicero ad Octauium. Cur castra medio itinere longius aduersariorum castris & propius urbem mouentur. Idem ad Atticum. Tamen esse officium meum putauī, exercitum habere quā proxime hostem. Sallustius. Proxime Hispaniam Mauri sunt &c. Hactenus Laurentius Vallensis. Quare hæc particula textus sic exponitur. Qui, scilicet, æquator habetur proxime, id est, prope habitationem, scilicet, utramque: scilicet, septentrionalem & meridianam, uel habitationem, id est,

A id est, habitationes. Ipse enim (ut sæpius diximus) dirimit terram in duo maxima hemisphæria, & per consequens in duas habitationes.

Postremo in uersiculo. Pro equatoribus aut omnes &c. Vult hic, quod apud ipsos qui sub æquatore degunt, omnes æquidistantes circuli fiunt æquinoctiales. i. quod sub ipsis sit æquinoctium. Et quia hi spheram rectam habitant, omnes æquidistantes ab horizonte in duo æqualia secantur. De ea re lege supra.

Quarta particula.

Proclus hic in textu citat Antipodes: pro quibus & alijs contuendum. Terreni corporis moles ingens ualde, in septentrionem & meridiem ab ortu & occasu, quia globosa est, uarias in se recipit partitiones (de quibus sæpius diximus) Inde factum est, ut accolæ ex situs uarietate alia & alia nomina assumant. Omis- sis autem in præsentia plurimis, in hoc capite de simul habitantibus ex Alberto Magno, & de Perioecis, Antoecis ac Antipodibus ex Cleomede differere libuit. Albertus Magnus libro de natura locorum distinctione prima capi. decimo. In terræ dimensionibus ponit ex dictis quorundam philosophorum quatuor habitatorum genera. Quorum primum hic suis uerbis explicabo, his. **B** dicuntur autem simul habitantes, quorum habitatio secundum sensum longitudinis & latitudinis una est, licet secundum rationem sit diuersa. Vt autem hoc melius sciatur, sciendum quod horizon est circulus, cuius centrum est centrum habitationis cuiuslibet, & cuius circumferentia tangit undiq; concuum hemisphærij per circuitum, à polo in polum per duo puncta orientis & occidentis diffusa. Et hic quoque horizon est duplex. Vnus quidem secundum rationem acceptus, & alter secundum sensum. Secundum rationem quidem quodlibet terræ punctum suum habet horizontem, cuius circumferentia cœlum in prædictis punctis attingit. Et ideo cuiuslibet puncti habitationis nostræ superius diximus esse diuersam naturam. Et hic circulus licet secundum esse sit mobilis, & moueatur secundum motum eius, cuius est horizon, tamen secundum situm est immobilis sicut & ipsa puncta orientis & occidentis, quæ situ manent & secundum esse uariantur. Et de hoc horizonte non intendimus hic plus dicere quam hoc quod dictum est. Quia sufficientior consideratio ipsius pertinet ad Astronomiam. Horizon autem sensibilis est, qui finit uisum, hoc est, postquam sensibilis est alius punctus orientis & alius occidentis, & alius Aquilonis, & alius meridionalis: Et illius cuius diameter ad plus est duum milium stadiorum secundum Ptolemæum. Secundum autem uerissimam ipsius deprehensionem **C** tunc communiter deprehenditur uariari, quando semidiameter eius est, quadringentorum uel ad plus quingentorum stadiorum. Et ideo quæcunque ciuitas uel locus elongatur ab alio quingentis stadijs, sensibiliter habet alium ortum & occasum stellarum secundum tempus sensibile & quicumque locus ab alio remouetur secundum latitudinem quingentorum stadiorum, sensibiliter calidior uel frigidior quam alius est: Et sic sensibilis est distinctio proprietatum latitudinis & longitudinis locorum. Nisi sit impedimentum per accidens aliquod loci ex maribus aut montibus. De quo accidente nos infra tractabimus. In omnibus autem his locis simul habitare secundum sensum dicuntur, quorum secundum sensum est una loci in calido & frigido, in humido & sicco proprietates, ex eadē latitudine loci sensibili, & quibus sensibiliter est unus ortus & occasus solis. Hactenus Albertus.

Alber. Mag.

Simul habitantes.

Horizon quid

Horizon duplex.

Horizon secundum rationem

Horizon sensibilis.

Melius secundum Proclum infra ca. de Horizonte.

Attendendum est hic, quod 2000. stadia diuisa per octo faciunt miliaria Itali-

ca 250. quæ diuisa more priscorum authorum per quinque, faciunt miliaria Germanica communia 50. Vel recentiorum more per quatuor faciunt 62. & $\frac{1}{2}$. Tot igitur miliaria uel Italica uel Germanica haberet diameter horizontis sensibilis. Quod autem subiungit, secundum autem uerissimam &c. Nota, quod 500. stadia per octo diuisa faciunt 62. miliaria Italica & $\frac{1}{2}$, quæ per quinque partita more ueterum faciunt duodecim quasi miliaria Germanica. More nostro per quatuor faciunt 15. miliaria Germanica & fere $\frac{1}{2}$. Hi numeri indicant semidiameterum horizontis sensibilis, & terminum huius horizontis. Habitantes igitur intra hos terminos dicuntur simul habitantes. In exemplo. Oppida aut ciuitates iuxta recentiores minus quindecim miliaria Germanica ab oblata ciuitate tanquam centro distantes, earundem habitatores dicuntur simul habitare ut Vberlingenses, Stulingenses, Furstenbergenses, Offenburgerenses, Spirenses, Heidelbergenses, Mosbacher, Aulenses, Bibrachenses &c. respectu Tubingen-
Cleomedes. Post Albertum de simul habitantibus accedo ad Cleomedem, is primo Meteororum capitulo, de celestibus orbibus, alios tres habitatores terre pandit, scilicet Pericecos, Anticecos & Antipodes. Periceci igitur, hoc est circum habitantes circumaccolentes, aut circumcolæ a Cleomede describuntur hi, qui in eodem quonos temperato climate sub terra creduntur habitare. Recentiores autem obseruatores diligentiores, hoc nostro tempore sic diffiniunt. Periceci proprie sunt hi qui sub eodem parallelo & meridiano, punctis tamen ipsius meridiani regione positus, habitant. Declaratio. Cum dico sub eodem parallelo excludo Antipodes & Anticecos, quibus & si semper idem qui nobis meridianus est, diuersos tamen semper habent parallelos, latitudine æquali ab æquatore distantes. Periceci enim sub uno & eodem parallelo continentur, quod neque Antipodibus, neque Anticecis in respectu Pericecorum conuenire potest, sed diuersos (quemadmodum infra ostendetur) petunt parallelos. Periceci etiam proprie unum desiderant meridianum, qui parallelum ipsum in duas æquas secat partes. Quo fit, ut parallelo (principio sumpto ab uno puncto sectionis) in 360. partes distributo, Pericecos distare 180. partibus huius paralleli distributi, hoc est, per diametrum huius paralleli, & habere pedes, contra se inuicem uersos, sed ea propter non dici Antipodes proprie, ut in sequentibus explanabitur. Item Pericecorum habitatio est sub parallelis, qui terram haud quaquam dirimunt in duas partes æquales uel in duo hemisphæria maxima, quod solius æquatoris inter omnes æquidistantes officium est. Teste Strabone libro secundo ferme in fine inquirente. Cum autem æquinoctialis totum duas in partes cælum secet, & terram diuidi necesse est, ex incumbenti æquinoctiali. Hemisphæriorum aut utrumque & celeste & terrestre, unum quidem boreale, alterum autem australe uocatur &c. Nisi quis sub æquatore circulo in oppositis partibus unius meridiani Pericecos habitare affirmauerit: & id quoque ex data diffinitione concedi oportet. Quo concessio, & Antipodes poni unico tantum parallelo qui Aequator est confiteri cogimur, alias Antipodibus duo semper paralleli alligantur. Verumenimvero si antipodibus nihil commune est, sed omnia contrario modo se habent, ut Cleomedes testis est, sub æquatore Antipodes minime querendi sunt. Nemo enim est qui nesciat, sub æquatore (eo dempto quod contrarijs temporibus diem noctemque habent) omnia alia paria esse, hoc est, eandem & perpetuam diei noctisque quantitatem, duodecim horas æquales nunquam excedentem, simul æstates, simulque suo modo hyemes habere, & alia id genus plura: sicuti in superioribus abunde demonstraui. Ad pericecos redeo. Quod dixi sub uno meridiano &c. secludo eos qui sub uno parallelo, diuersis tamen meridianis degunt, qui proprie non dicuntur periceci. Fateor tamen Pericecos quandoque minus proprie

500 stadia, re-
ducuntur in mil-
lia. Ita, & Ger.

Simul habitan-
tes.

Cleomedes.

Periceci qui.

Vnus paral-
lus Pericecorum

Vnus meridia-
nus eorundem.

Strabo.

De antipodi-
bus.

Pericecis unus
meridianus qui

Periceci impro-
prie dicti.

D

B

F

A proprie dici eos, qui sub uno parallelo locati sunt, certis distinctis interuallis sub uno aut diuersis meridianis. Hos uocauit Albertus circulariter habitantes cum inquit. Circulariter autem habitant quorum quidem latitudo cum sit una, longitudo non una & eadem est. Isti enim sub uno parallelo circulo habitant, qui æqualis est in circuitu latitudinis ab æquinoctiali circulo &c.

Albe. Ma. circulariter habitantes.

Periæcos improprio significatu acceptos appellat Albertus oppositè habitantes, Antipodas & Antigenos, in hæc uerba. Oppositè autem habitant quorum unus est parallelus secundum latitudinem eandem, sed non est eis longitudo una, sed potius distant secundum magnam longitudinem quæ potest esse secundum circulum. Hoc autem est quando elongantur per se per totum semicirculum, tunc enim distant secundum longitudinem totam diametri, & uertunt pedes contra se inuicem. Ita, quod diameter intellectualis paralleli circuli per zenith capitum & per pedes & per centrum semicirculi transit: & isti uocantur Antipodes uel Antigeni. Et sunt in nostra habitabili sic habitantes omnes qui sunt in uno & eodem climate elongati à se inuicem per totam longitudinè orientis ab occidente nostræ habitabilis. Est autem habitatio talium æqualiter

Oppositè habitantes.

B quidem calida & frigida, & humida & sicca, per unam & eandem latitudinem quam habent: non tamen in una hora habent orientem & occidentem, sed potius differt ad minus per sex horas ortus istorum ab ortu illorum. Et similiter occasus &c. Hactenus Albertus. Si librariorum incuria Albertus non est corruptus, eius uerba à ueritate aliena sunt, labiturque cum uetustate potissimum in eo quod Periæcos proprie sumptos ab Antipodibus nihil distare facit. Forfan imitatus Martianum Capellam libro sexto eodem morbo laborantem, qui ea quæ periæcorum sunt Antipodibus ascribit. Periæcos Antipodes appellans. Non satis mirari possum Alberti incuriam. Nam Antipodes esse sub uno parallelo (Aequatore excepto, si dignum est) à grauissimis authoribus pro impossibili habetur. Taceo quod Antipodibus omnia contraria sunt. Nec statim ad puncta diametri cuiusuis paralleli è regione posita, Antipodes sunt ponendi. Sed de his infra uberius differetur.

Prisci uiri alioqui doctissimi, aut Periæcos omnino esse negauere, aut ipsis admissis nullus nobis cõmeandi locus concessus propter nimiam distantiam, & interiectum undique oceanum nauigio insuperabilem. De qua re etiam in subditis dicemus. Exemplis igitur docebimus priscos hos uiros multum aberrasse,

Priscorum lapsus de periæcis.

C patrocinate nobis Ptolemæo principe mathematicorum, & maximo geographicae doctrinae professore. Cui indubitata fides habenda est, teste Strabone in fine secundi. Vbi (ut paucis dicatur) exugitur, terrarum scriptoribus qui ex physica & Astronomia profecerunt, fides adhibenda est.

Exemplum primum periæcorum.

Primo igitur exemplo indicabimus Periæcos non usque adeo distare, quin ad eos, nullo profus oceano insuperabili obstate, transitus esse possit. Ni forsan gentium feritas, uel locorum passim inuia desertaque prohiberent. Obijce ergo obtutu tuo generalem Ptolemæi chartam, & confer oculos ad Cassiterides insulas, stanno, plumboque fertiles, supra Hispaniam, è regione Celtiberiæ in oceano occiduo sitas, quarum media, authore Ptolemæo libro secundo capitulo quinto tabula secunda Europæ, habent in longitudine quatuor gradus. In latitudine ferme quadraginta quinque. Nec poteris mihi in principio huius exempli obijcere, Hunc oceanum in quo hæ insulæ sunt locatæ esse innauigabilem aut insuperabilem, quum ex his oceano enauigato in Hispaniam & alias regiones, plumbi effossi maxima quantitas sit inuecta aut importata. Sumpto igitur, Deo fortunante, principio ab annotatis insulis & animaduerso parallelo

45. fere gradibus alligato, egressus Hispaniam, dirigo iter per Gallias, perque D
 utcinias Rhetia, Vindelicia, ac utriusque Pannonia, per Dacia & Mysiam. Su
 peratoque ponto Euxino, in quem Danubius sex ostijs ingreditur, si prorsus de
 creuero a memorato parallelo nusquam declinare, per Colchidem, Iberiam at
 que Albaniam gressus dirigo, ad mare Caspium, quo aut eius littore septentrio
 nario transit, prope Baetrianam per Sogdianam & Sacarum regionem, qui
 bus Scythia intra Imaum montem imminet, & Scythia trans Imaum Seriamque
 regionem iter absoluo. Vbi Taguri gentes longitudini 180. grad. adhabitant.
 Finitque terra in longitudine Ptolemaeo cognita, ultra quam hodie magna pars
 terra in cognitionem uenit. Cuius incolae sunt pagani, idololatrae & Christia
 ni Nestorini. Si igitur ab accolis Cassiteridum recensuero 180. gradus in paralle
 lo 45. graduum, incido in homines Cassiteridibus Perioecos. Iuxta datam diffi
 nitionem sub uno parallelo & meridiano temperatae etiam habitationis situs. Ecce.

Cassiteridum
perioeci.

Pro secundo exemplo aduoco parallelum uergentem per 30. gradum latitu
 dinis septentrionalis. Inuestigaturus igitur sub eo perioecos, sumo principium
 in Mauritania Tinganica, & in terra continente a promontorio Herculis, cui
 us longitudo (autore Ptolemaeo lib. 4. capi. 1. & Tabula. 1. Afri.) est propemo
 dum 8. graduu & latitudo. 3. A quo sub memorato parallelo progredior in ex
 ortum per utrasque Mauritanias, perque Numidiam, Africam minorem, Cyrenai
 cam regionem, Marmaricam, Libyam, Aegyptum, Arabiam Petream & deser
 tam, Sufianam, Persidem, Carmaniam, Drangianam, Arachosiam, Indiam intra &
 extra Gangem, usque in Sinarum regionem, ubi habitant Semanthini sub lon
 gitudine 180. graduum & termino terrae a Ptolemaeo cognita. Cui hodie recen
 tioribus obseruationibus addita est terra in orientem expansa, in 810 fere milia
 ria Germanica communia. Vbi maximus Patriarcha & imperator Indiae Ioan
 nes Presbyter scepra tenet. Est aut huius Indiae terra multum populosa, ob ae
 ris salubritatem. Vnde multi etiam hodie in centum & quinquaginta annos in
 sana ualitudine manent &c. Si igitur a 180 gradibus longitudinis Ptolemaei sub
 traxero 8. gradus longitudinis promontorii Herculis, residuo 172. gradus, qui
 bus si de terra Ioan. Presbyteri nobis nunc cognita addidero 8. gradus, colligo
 180. gradus longitudinis, medietatem memorati paralleli, & distantiam per dia
 metrum, & per consequutionem Perioecos, quos quaesiuimus. Deducor enim

Omanorum pe
rioeci.

Cleomedes,
Macrobius.

ferme in Omanum locum nobilissimum. Vnde expiscantur uniones & marga
 ritae in magna copia. Habita tandem (ut lectores exemplis opleam) char
 ta Geographica moderna, in qua Ptolemaei chartae quaqueuersum recentes lu
 strationes adiectae sunt, Perioecos uenari erit factu facillimum. Neque illud
 omiserim, Cleomedem & Macro. lib. 2. de somno Scipionis Perioecos dumtaxat
 in temperata zona collocasse, asserentes Torridam aut exustam zonam propter
 nimietatem feruoris uicturis inhabitabilem. Sed quia eandem habitari etiam ab
 hominibus hodie manifesto manifestius est, diffinitio data, eiusdem habitato
 res non excludit.

Quae Perioecis
nobiscum com
munia sint.

Canon.

Cautio.

Authore Cleomede, Perioecis nobiscum communia sunt. Primo quod eandem
 temperatam habitamus. Deinde quod eandem habemus aestatem & hyemem,
 atque reliqua anni tempora horaque alias & augmenta & diminutiones dierum
 pariter & noctium nobis cum illis eadem sunt. Quibuscumque enim idem est
 parallelus latitudinis, his eadem est dierum noctiumque uno tempore quantitas.
 In hoc tantummodo a nobis distant, quod neque eundem ortum, neque eundem
 occasum habent. Et quando nobis diei medium est, illi medium habent noctis,
 & e regione. Verum id ultimum moderamini subiiciendum est, tali. Perioecis
 diem & noctem modo esse contrario. Intelligi debet, de his quibus sol oritur &
 occidit,

A occidit. Tales sunt omnes, quibus in hemisphærio nostro septentrionario latitudo minor est 66. gradibus & 30. minutis. Quo fit q̄ his qui sub parallelo 67. 68. &c. latitudinis agunt, constituto anni tempore usuuenit dies unus continuus 24. horas excedens. Sub his igitur parallelis dati Pericœci, diem habent (quia continuus est) uno & eodem tempore. Huius rei probationem habes supra per tabulam egregiam quantitatis longissimi diei æstiu in § 67. 68. 69. &c. Idem intelligendum est in oppositis temporibus de continua nocte. Sed de Pericœcis Hactenus.

Antœci proprie sunt qui sub parallelis utrimque ab æquatore æquali latitudine distantibus habitant, quibus una & eadem est longitudo ad unum semimeridianum numerata. Dicti Antœci, non ut contrariam ut Antipodes sed diuersam terram habitant. Diuersam dico, de qua Strabo libro secundo in calce & supra. Huius autem diuersitatis causa est æquator, qui dirimit partem terre austrinæ à septentrionali. Nostri enim Antœci sunt siti trans æquatorem in parte austrina. Et qui austrinas colunt partes suos Antœcos habent in parte nostra septentrionaria. Ita tamen quod à mediatore circulo, hoc est æquatore, æqua distent latitudine. Quibus etiam cōuenit una longitudo, quæ ipsis indicatur per

Antœci qui

B semimeridianū incidentem per capita eorum. Antipodes sane sub uno meridiano & æqualis latitudinis parallelo siti sunt. Opposito tamen totius meridiani puncto habitant. Ita quod diameter à uestigijs nostris per terræ centrum ducta, ad istorum uestigia pertingat, quod Antœcis est impossibile. Albertus Antœcos uocat coalternatè habitantes. Cuius hæc sunt uerba. Coalternatè autem habitare dicuntur, quorum una quidem est longitudo, sed non latitudo ipsorum est una & eadem: & illi sunt qui sub eadem linea habitant meridionali quibus est in uno & eodem tempore sensibili meridiēs, quando sol accedit ad zenith capitum eorum, in motu diurno, sed tamen non habitant sub eodem parallelo circulo, qui distet æquali latitudine per circuitum habitationis ab æquinoctiali circulo. Et infra paulo. Sed nō est eis æqualis dies, nec est eis æquale frigus, nec calor, nec siccitas, nec humiditas. Eò quod non æqualiter dilatantur ab æquinoctiali circulo. hæc Alber. Quod Albertus sub finem habet: Eò quod, intellige, id est eo quod non æqualiter distant in uno circulo ab æquinoctiali sicut circulariter habitantes, sed ab eo distant in diuersis circulis, in diuersis partibus mundi sitis, ab æquinoctiali æqualiter distantibus.

Antœci Coalternatè habitantes.

C Nobis cum Antœcis conuenit unitas meridiēi & mediæ noctis propter unitatem meridiani. Item diei unitas, quæ quidem non est accipienda pariter, hoc est, pro uno & eodem die, nisi bis in anno in æquinoctijs, sed distinctis & uarijs anni temporibus, scilicet, in gradibus solis è regione in signifero positis. Gratia exempli. sole tenente quintum gradum Piscium, pro latitudine septentrionali fere quadraginta nouem graduum, diei artificialis quantitas est decem horarum æqualium & semissis: quod nostro tempore usuuenit circiter decimum quartum diem Februarij. In meridiem uero siti, latitudinē austrinæ tot graduum subiecti, pro eo iam memorato die hanc quantitatem minimè habent sed maiorem, puta tredecim horarum & semissis: in signo autem & gradu opposito, scilicet, quinto gradu uirginis, Austrini hi habent consimilem diei quantitatem, scilicet, decem horarum & semissis, circiter decimum nonum diem Augusti. Ecce. Quare de Antœcis (quos Pomponius libro primo in principio Antichthones noīat) & idem de habitabilibus zonis loquēs, Reliquæ, dicit habitabiles (intellige zonæ) paria agunt anni tempora, uerū non pariter.

Nobis & antœcis cōuenit.

Pomponius.

Quocirca cū apud nos est maximus dies, apud illos est minimus, & è regione, D
quod accidit propter contrariam latitudinem. Idem accipiendum est de Antœ-
cis sitis intra tropicos. Et si illis non sit tanta uariatio diei & noctis, ex eo quod
æquatori uicini sunt. In ea tamen quantitate, etiam quantilla sit, ut nos cum no-
stris Antœcis, contrario modo se habent, quemadmodum infra exemplo mani-

Accidit etiam Antœcis quatuor temporum uarietas. Ut cum (festabitur,
nobis sit uer in Ariete, Antœcis nostris sit autumnus. Cum nobis æstas in Can-
cro ipsis hyems, in Libra nobis autumnus eis uer, in Capricorno nobis hyems
ipsis æstas. Quemadmodum enim ad nos se habet tropicus Cancrī. Ita se ad il-
los Capricorni tropicus. Contrarietas igitur temporum in uniuersum intelligi
debet per totam hemisphæriorum latitudinem.

**Cautela de an-
tœcis habitan-
tibus intra tro-
picos.**

Et interim cum in memoria tenemus Antœcos intra Tropicos habitantes, cō-
trario modo (ut iam diximus) hyemem & æstatem habentes, accidere tamen
potest, ut iisdem simul sit hyems, nunquam tamen simul æstas: duas enim ha-
bent æstates propter Geminum accessum solis ad capita eorū. Sicut supra per
canones docuimus: & testes sunt Ioan. de Sacrobuſto, in libello de Sphæra
& Martianus Cap. lib. 6. Quod autem una iisdem possit esse hyems, exemplo
(ut paucis dicatur) explanabimus. Iabadium, id est, hordei insula sita in pelago B
Indico austrino, auctore Ptolemæo lib. 7. ca. 2. & tabu. 11. Aſig, habet longitudi-
nem 167. grad. & latitudinem Australem 8. grad. 30. minorum. Throana uero
urbs in littore magni sinus Indici consimilem habet longitudinem, scilicet, 167.
grad. ac etiam latitudinem septentrionalem coequalem 8. grad. & 30. minorū,
Quare per diffinitionem datam in his degentes appellantur Antœci. Quum au-
tem sol trans æquatorem in austrina signa deflexerit, uicesimū secundumq; fer-
me Libræ gradū adierit, erit Iabadijs uerticālis, inducens æstatem, quod nostro
æuo cōtingit circiter 6. diem Octobris. Rursus cum inde abit, & ultra in tropi-
cum Capricorni proficiscens brumaleq; efficiens solstitium gradus 15. & minu-
ta 30. pertransit, hyemem iisdem Iabadijs facit, eo modo quo tanta distantia so-
lis hyemem afferre potest. Palam autē est Antœcis horum, id est, ipsis Throanis
ab æquatore in septentrionem 8. gradibus & 30. minutis sitis simul quoque esse
hyemem, cum maximam à se solis habeant distantiam. Inæquales tamen huius-
modi hyemes sunt. Calidior sane horum est, à quorum zenith sol iam primum
discessit, qui maiori interuallo graduum 15. & 30. minorū in austrum inclinans
abesse nequit, frigidior autem horum est qui in septentrionem eandem habent F
latitudinem, ab ipsis enim sol 32. graduum intercapedine abest, nec abesse am-
plius unquam potest. Id tamen certum est & physica ratio approbat, has simul
hyemes esse, quamquam nulla prorsus intra tropicos tam frigida esse possit hy-
ems, quin illa, quantū ad solis recessum & distantiam pertinet, calidior sit æsta-
te qualibet paralleli nostri altitudinis propemodum graduum 49. Sol uero cū
solstitio brumali peracto incipit in zodiaco ad nos ascendere, rursus parallelum
Iabadiorum attingit, sitq; uerticālis, alteram æstatem faciens. Accidit itaque
ut hi duas æstates habeāt, unā cum hyeme, ante quam illi Throani æstatē habe-
ant primam. Simili modo sole apud illos in septentrionem sitos mouente eue-
nit, ut duas æstates & hyemem unam habeant, quando his hyems continua est.

Cautela.

Quod si in meridiem terra reperta esset habitata in 67. uel 68. & c. gradus lati-
tudinis, quemadmodū in septentrionem, dari possent Antœci quibus certo tem-
pore

A pore anni nec dies nec nox simul essent, contra priscorum authorum placita. Nam cum hi in septentrione habent contiuuum diem in plures naturales ex-
passum, contra hi qui tenent eandem latitudinem in polum austrinum inte-
rim haberent noctem continuam. Hæc organum sphaeræ mundi plane indicat.

Demum exemplis antæcorū diffinitionem lucidiorem reddam. Scito tamen
quod extra tropicos, ex cōmentarijs Ptolemæi nullum plenū exemplum colligi
potest. Huius ratio, quod trans tropicum Capricorni ei terra incognita fuit.
Adiuumento uero recentiorū chartarum, ultra montes Lunæ, Rapsios Aethio-
pes & Barditū montem, de quibus Ptolemæus lib. 4. ca. 9. & tab. 4. Africæ, à re-
gibus Portugalliæ inuentæ sunt propemodum innumeræ gentes nudæ, in au-
strum expositæ, de quibus plura in itinerario Portugallensi. Iubeor igitur his
Antæcos inuestigare, uenio ad Peloponnesum, de qua Ptolemæus lib. 3. ca. 16. &
tab. 10. Euro. & offendo Mothonem urbem, quam Plini. Pompon. & cæteri
Methonen nominant, habentem longitudinem 49. graduū & latitudinem se-
ptentrionalem fere 35. Consimilem longitudinem & latitudinem meridianam
habent memoratæ gentes, modernis chartis id indicantibus. Quare concludo

B Methonenses his gentibus esse Antæcos, & contra.

Secundum exemplum, de his qui intra tropicos agunt. Offeruntur mihi Ich-
thyophagi regionis Sinarum, habentes in longitudine quasi 180. gradus. In lati-
tudine aut septentrionali 3. Authore Ptolemæo lib. 7. ca. 3. & tab. 11. Asiæ, quibus
maximus dies æstiuus est 12. horarum & 10. minorū: iuxta modernam obser-
uationem: his Antæcos determinare iubeor, optato uenit mihi Sinæ * metro-
polis Sinarum, quæ Ptolemæo supra docente habet longitudinem 180. gra. La-
titudinem uero austrinam triū graduum, sunt igitur Sinenses Antæci Ichthyo-
phagorum. Et cū Ichthyophagi habent diem maximum 12. horarū & 10. minuto-
rum, Sinenses habet minimum, scilicet, 11. horarum & 50. minorum, quamq̃
parua sit temporum differentia. Usque huc de Antæcis sit dictum.

Antipodes proprie sunt, qui sub parallelis ab æquatore utrimque æqua lati-
tudine distantibus, aut sub ipso æquatore, sub uno meridiano habitant, siti ad
puncta diametri per centrum mundi euntis. Dicti Antipodes quod pedes obuer-
tant sibi, aut uestigia uertant contra se inuicem. Iidem & Antichthones nominan-
tur à contraria terra habitata. Sunt autem Antipodibus quatuor præcipue con-
ditiones. Prima quod habitant sub duobus parallelis æquidistantibus ab æqua-
tore, quorū unus locatur in septentrionem alter in meridiē, dempto æquatore.

C & in hoc conueniunt cū Antæcis. Secunda quod sunt siti sub uno meridiano, &
in eo cōcordant cum Perioecis & Antæcis. Tertia quod distant maxima distan-
tia circuli meridiani, i. per diametrū ipsius aut p 180. gradus circuli magni. Quar-
ta ex iam dicta sequitur, quod diameter illa transeat per centrū mundi. Omnes
certe diametri circulorum magnorum sphaeræ uergunt per centrum mundi.

Rem ipsam nunc exemplis ornabimus. Et primū sumptum est, ex Geogra-
phia Ptole. Is lib. 4. ca. 6. & tab. 4. Afri. In occiduo Libyæ interioris ponit sinum
magnū noiatum Hesperium. Cui ultra æquatorē in austrū, eodem Ptole. lib. 4.
ca. 9. teste, ad habitant Hesperij Aethiopes. Ex his nōnullis est longitudo 0. grad.
latitudo meridiana 10. uel 11. graduū. Præterea Ambastæ populi regionis Sina-
rū, de quibus Ptole. lib. 7. ca. 3. & 11. tab. Asiæ, ab Ambasto fluuiō sic appellati, ha-
bent in latitudine septentrionali cōsimiles gradus cū Hesperijs, in latitudine ue-

Secundum exemplū, ex recentioribus chartis (10 180. gra. Ecce Antipodes.
iūctis Ptolemæi, receptū, seruiens utrimque habitatis & temperatis, est id. Iaua
minor insula ærens orientis, linguā habens propriam, in octo regna direpta, o-
mni aromatu genere referta, trans tropicum in austrū sita, habet in longitudi-

Rapsiorum.
antæci.

* alij Thynæ.

Antipodes g.

Quatuor con-
ditiones antie-
podum.

ne 211. gradus, in latitudine meridiana 40. Cui in nostra temperata zona obijci-
tur Corsica, quæ alias Cyrnus insula in mari Ligustico sita. De qua Ptolemæus
lib. 3. cap. 2. & tabu. 6. Euro. habens in longitudine 31. gradus, in latitudine uero
septentrionali 40. grad. hæc igitur opponuntur uerè, quia per diametrum terræ
& in diuersis zonis sitæ, etiam temperatis: Igitur incolentes sunt Antipodes.

Cleomedes de
Antipodibus |

Antomi.

Nobis nihil cõ-
mune cum an-
tipodibus.

Natura animã
tius fauet.

De æquatore.

NOTA.

Vide canonẽ
supra de æqua-
tore.

Nacadumẽ an-
tipodes.

Canon.

Dissentio au-
thorum.

De Antipodibus perbelle scribit Cleomedes, in hæc uerba. Quartam nobis
Antipodes qui obiectam è regione nobis habitant temperatam, sunt uero ipso-
rum qui sub terra clima incolunt, quos etiam $\alpha\nu\tau\omega\mu\omicron\varsigma$, quod est humeris auersos
uos uocant, at qui sub terra Antipodes. Omnium namque in terra gradientium,
ad centrum, terræq; medioxumũ uestigia spectare necesse est. Nam cõ sit ipsa
figuræ globosæ, inferne est medioximum. Vnde qui circa nos habitant neutri-
quam fiunt Antipodes. Sed qui in temperato sub terra climate habitant, qui è re-
gione nobis obijciuntur. Namque eorum uestigia nostris sunt opposita uesti-
gijs. Et post plura. Verũ cum Antipodibus nobis nihil est cõmune, quòd omnia
contra respondeant. Nã sub terra inter nos climata habemus & tempora habemus
cõtraria die noctuq;. Idem est de augmentis & diminutionibus dierũ. Et
rursus post multa. Quòd esse oporteat Antipodes, docet Physiologia, quando-
quidem horũ nihil memoratur in hystoria, & ne quidẽ accessus est ad eos nobis,
qui contra nos temperatam zonam habent, quandoquidem torrida non potest
à nobis superari. Quæ profecto temperata terræ climata æque quoque habitari
necesse est. Nam animantium amica natura est, & ubicumque cunctis rationa-
bilibus & rationis expertibus cõpleri animalibus potuit terra, ibi capit optio-
nem. hæctenus Cleomedes.

Placuit priscis scriptoribus, sicuti iam ex Cleomede hausimus, Antipodibus
omnia cõtrario modo euenire, eosq; sub terra in temperato climate sitos. Sed
cum hodie à recentioribus authoribus uiris grauissimis compertum habemus,
sub torrida zona, immo & æquatore animantium esse habitationes à priscis in
diuersum eunt. Ponentes Antipodes nõ solum in temperatis zonis, uerum etiã
torrida & sub æquatore. Quapropter ab eo priscorũ dicto Antipodibus omnia
accidere modo contrario, eos qui sub æquinoctiali agunt exceptos haberi uol-
unt, quibus omnia sunt paria, præterquam quòd contrarijs uicibus diem nos-
ctemque habent. Eis nempe accidit eadem diei noctisq; quantitas, propter per-
petuũ æquinoctium. Item simul æstatem, simul hyemem suo modo habere, &
id genus alia. Quapropter concludunt unum tantũ esse parallelum, s. æquato-
rem, sub cuius ipsius positione Antipodes danẽ oppositis uestigijs, à cuius quo-
libet meridiano intersecante, diameter per centrum ducta in eundem meridia-
num & æquatorem, punctus, in contrario hemisphærio antipodes ostendit.

In exemplo: Nacaduma ciuitas Taprobanẽ insulæ (authore Ptolemæo lib. 7.
ca. 4. & tab. 12. Asiæ) sub æquatore sita, quare latitudine caret habet in longitu-
dine 128. gra. fere. Præterea uenio ad prouinciã occidentis Americam appellatã,
ad mandatũ regis Castellæ nostra tempestate inuentam, & offendo ibi æquato-
rem cũ longitudine 308. graduum, ad habitantes igitur sunt antipodes Nacadu-
mensiũ: Subtracta enim longitudine Nacadumæ, s. 128. gradibus, à longitudine
Americæ, scilicet, 308. graduum, remanent 180. gradus æquatoris, indicantes op-
posita puncta eiusdem, & ex consequitione Antipodes.

In uniuersum igitur dici potest, omni puncto habitato in terra dato, respon-
dere punctum Antipodum. Quòd si in terram cadit habitatam antipodes ha-
bentur: Quòd si in mare (ut plurimum usuuenit) habere posse: puta per nauis
um gubernatores in id punctum incidentes. Sed de his satis.

Grauissimi authores de Pericæcis, Antocæcis & præcipue de Antipodibus,
sæpe

A sæpe diuersa, sæpe pugnantia scribunt. Ita quod lectoris animus usque adeo distrahatur, ut quid de his tenendum sentiendumque sit penitus ignores. Quare ut lector aliquatenus tranquillior reddatur de his non nihil differere libuit. Contuendum igitur, quod apud priscos semper fuit subtilis inquisitio. Sint ne homines qui sub terra sua uestigia nostris opposita habeant, nec ne? Esse eos euidenti satis ratione ostendit Cleomedes primo Meteoron capi. De cœli orbibus, cuius uerba iam supra recitauimus.

Strabo de his libro primo, his uerbis. Pari etiam modo ad Indos etiam Hispanos habitatio, e quibus illos ad orientem maxime, hos autem ad occasum inclinari scimus omnes. Sic Antipodas inter se esse nescij non sumus. Tale autem hoc totum ex solis reliquorumque syderum motu ortum habens &c.

Plinius libro secundo natu. hist. cap. 67. in recentiori 65. sic scriptum reliquit. Ingens hic pugna literarum, contraque uulgi opinionem, circumfundit terræ homines undique conuersisque inter se pedibus stare, & cunctis similem esse cœli uerticem, ac simili modo ex quacumque parte mediam calcari. Illo quærente cur non decidant contra situm, tanquam non ut ratio præsto sit, ut nos non decidere mirentur & illi. Interuenit sententia, quamuis indocibili probabilis turbæ, inæquali globo, & si sit figura pineæ nucis, nihilominus terram undique inco-

B li. Sed quid hoc refert, alio miraculo ex oriente pendere ipsam ac non cadere nobiscum &c. lege caput, pulchrum est sane. Idem de Antichthonibus lib. 6. ca. 22. Ad idem Pomponius Mela libro primo, & Solinus capite 66. In ea sententia est Macrobius libro secundo de somnio Scipionis &c. Et Martianus Capella libro sexto post principium. Item Albertus Magnus libro de natu. loc. distincti. prima ca. 10. qui Antipodes aut Antigenos nominat oppositè habitantes, quos, alij & rectius, periecos appellant. Et idem de Antipodibus libro secundo Meteor. tracta. secundo ca. 11. Accedit & Marcus Manilius libro primo astro-

nomicon cap. 4. sic.
 Altera pars orbis sub aquis iacet, in uia nobis
 Ignoræque hominum gentes, nec transita regna
 Commune ex uno lumen ducentia sole,
 Diuersasque umbras, leuæque cadentia signa
 Et dextros ortus cœlo spectantia uerso.
 Nec minor est illis mundus nec lumine peior.
 Nec numerosa minus nascuntur sydera in orbe.

C Dissentiunt ab his Theologi, asserentes fabulosa esse omnia, quæ ab alijs de Antipodibus referuntur. Id ipsum ostendentes primo per diuum Augustinum capite nono libri sextidecimi, in hæc uerba. Quod uero & Antipodas esse fabulantur, id est, homines à contraria parte terræ ubi sol oritur quando occidit nobis, aduersa pedibus nostris calcare uestigia, nulla ratione credendum est. Neque hoc ulla historica cognitione didicisse se affirmant, sed quasi ratiocinando coniectant, eo quod intra cœli conuexa terra suspensa sit, eundemque locum mundus habeat & infimum & medium; & ex hoc opinantur alteram partem terræ quæ infra est habitatione hominum carere non posse. Nec attendunt (etiam si figura conglobata & rotunda mundus esse credatur siue aliqua ratione monstratur) non tamen esse consequens, ut etiam ex illa parte ab aquarum congeries nuda sit terra. Deinde etiam si nuda sit, neque hoc statim necesse est quod homines habeat, quoniã nullo modo scriptura ista mentitur, quæ narratis præteritis facit fidem, eo quod eius prædicta complentur. Nihilque absurdum est ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immensitate traiecta nauigare ac peruenire potuisse, ut etiam illic ex uno illo Primo Homine genus

Fuit semp que
 stio de Antipo
 dibus.

Quod sint An
 tipodes.
 Strabo.

Plinius.

Lege Macrobi.
 lib. 2. cap. 5. &
 Albert. lib. de
 natu. lo. dist. 1.
 ca. 12.

Pompo.
 Solinus.
 Macrobius.
 Martianus.
 Alber. Mag.

Mar. Mani.

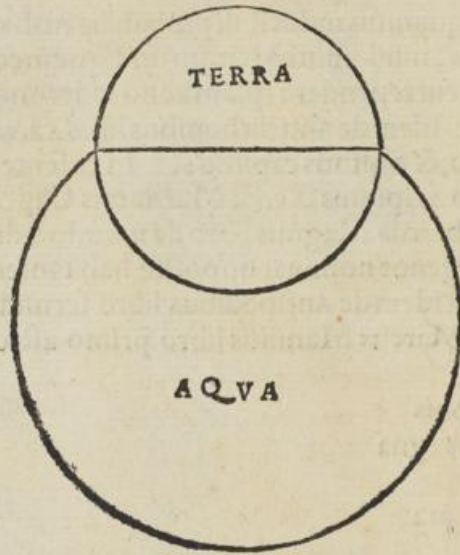
Quod non sint
 Antipodes.
 Augustinus.

Lactantius. Secundo id ostendunt per Lactantium cap. 24. libri 5. Diuinarum institutionum. Cuius titulus est de Antipodibus, quos ideo esse finxerunt, quia opinati sunt mundum esse rotundum.

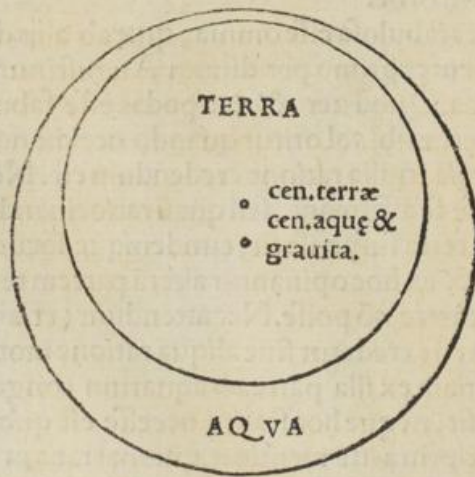
Lucretius. Theologis assentitur Lucretius libro primo, qui Antipodes negas sic scribit.
 Illi cum uideant solem non sydera noctis
 Cernere, & alternis nobiscum tempora cœli
 Diuidere & noctes pariles agitare diebus.
 Sed uanus stolidis hæc omnia parturit error &c.

Galeottus Nar. Et inter recentiores adest Galeottus Narniensis libro de incognitis uulgo, negans antipodes. ex eo, ut ad eos doctrina Christi nunquam peruenire potuerit.

Causæ dissensionum. Has authorum dissensiones credo pendere è duabus causis, quarum altera sumitur ab aqua, altera à terra. Ab aqua hoc est à mari, & hoc bifariam. Aliqui enim affirmant totum inferius hemisphærium aquis esse tectum, quapropter ab antipodibus & pericæcis incolis minime posse.

Annotatio à
 Stœfleri ipso
 hic interiecta,

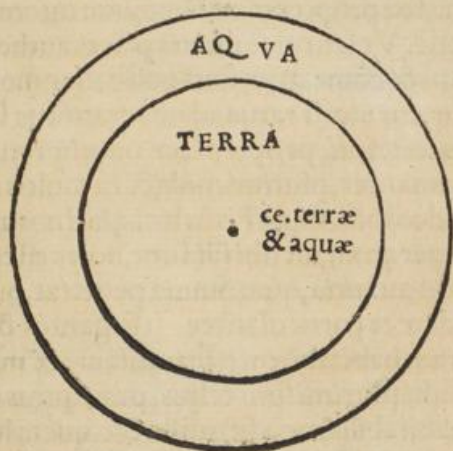
bene dicunt, sed deficiunt in modo depictionis, in quo figurant aquas omnem tegere terram, neque possunt se in hoc defendere &c.)

Alij asseruere oceanum circundare terram in modum cinguli transeuntis à polo arctico per orientem in meridiem & per occidentem redeuntis in aquilonem. Huius imaginationem describit Albertus Magnus libro 2. Meteor. tracta. 2. ca. 11. quæ legitur. Et hoc pacto in utroque hemisphærio esset terra continens & arida. Verum & hi in tres scinduntur differentias. Nonnullis asserentibus terræ molem in duo hemisphæria (ut diximus) partitam ingenti pelago atque in nauigabili discerni, & nullam in inferiori hemisphærio esse hominum habitationem, cum nulla de his sit historia. Alijs contra dicentibus, sed propter nimiam distantiam & oceanum innauigabilem non posse mutuo comere.

Hic ostendo depictionem terræ & aquæ secundum Nicolaum Lyranum. Gen. 1. capit. esse inutilem. primo, quia contrariatur omnibus de eclipsi Lunari scribentibus, qui uno ore dicunt: Lunam deficere propter ingressum eius in umbram terræ. Vide obsecro cap. 10. libri Secundi Plinij. Sed hic oporteret quæ dicere Lunam eclipsari propter eius ingressum in umbram aquæ pro maiori parte. Umbra quæ Luna ingreditur est turbinata uel conoidalis, quod ad uisum ostendunt omnes eclipses Lunares: sed hæc depictio nullo modo procrearet eam in modum turbinis, sed umbram gibbosam. Denique etiam illa moderna depictio Gregorij Reisch Cartusiani & Vadiani de centro magnitudinis terræ & centro grauitatis: qui concordant ex terra & aquis unum corpus rotundum efficere. In quo profecto

Aliis

A Alijs afferentibus oceanum esse nauigabilem, ut sunt recentiores nostri Geographi & præcipue nautæ, qui mare undiquaque fere nauigant atque sulcant. Hic candidè Lector accedito Alberto Magno libro de natura lo. & Dinstinctionis primæ capite duodecimo. Alber. Mag.

Ego eã teneo opinionem, quod aqua & terra unum habeant centrũ, quod sit centrum uniuersi. Et quonã abierit aqua postquam fuit à deo condito re terra discooperta, dico ex Ioan. Damasceno lib. 2. ca. 9. & 10. Cui addo Iacobum de Valentis episcopũ. Et quis dẽ. Io. Damasce. de orthodoxa fide lib. 2. ca. 9. De aqua, sic habet. Est aut aqua unum quatuor elementorũ, optima dei factura. Aqua elementum est frigidum & humidum, graue & deorsum mobile & diffundi facillimum. Et infra. In principio aqua diffundebatur super omnem terrã. Et infra. Deinde

Damasceus

B præcepit DEVS ut cõgregarentur aquæ in unam congregationem. Et dicendo in unam congregationem, non significat in uno loco illas congregasse (nam uides ut postea dicat, & consistentias aquarum uocauit maria) sed secundum seipsas in terras separatas, simul factas esse aquas, ostendit hic sermo. Congregatæ sunt igitur aquæ in congregationes suas & apparuit (.s. terra) arida. Hinc sunt duo maria quæ circumdant Aegyptũ. Ipsa enim media inter duo maria iacet. Et infra. Similiter & ad orientem est mare, quod dicitur Indicũ. Est & Bosreum quod dicitur Caspium, sed & stagna hinc cõgregata sunt. Est & oceanus ut fluuius quidam circumdans totam terram. Et postquam numerat plura flumina, scilicet, Gangem, Nilum Tigrim & Euphratem, sequitur. Sunt autẽ alij plurimi & maximi fluuij quorum hi quidem in mare uanescunt, illi uero in terra consumuntur. Vnde & tota terra porosa est, antrosa, ueluti quasdam uenas habens, per quas ex mari suscipiens aquas, fontes perficit. Et infra. Diuino igitur iussu cõcauitates in terra factæ sunt, & sic in congregationes suas conueniunt aquæ, hinc etiã & montes facti sunt. Caput 10. eiusdẽ libri. De terra sequit̃.

C Terra quatuor elementorũ unum est, siccum & frigidum, grauissimũ & immobile à deo ex nihilo ad esse primò die deductum. Et postquam numerat super quid terra sit fundata, addit. Decet nos in nullo piæ aduersari intelligentiæ, cõfiteri simul omnia à uirtute eius qui creauit contineri, fulciri & constringi. In principio autem (scriptura dicit) terra cooperiebatur ab aquis, & terra inculta & absque ornatu: cum præcipiente deo aquarum receptacula facta sunt, & tunc montes extarunt & diuino præcepto terra suscepit ornatum: omnigenis herbarum & plantarum uarietatibus decorata &c. Et post plura. Sphæricæ autem figuræ nonnulli afferunt esse terram, alij uero conoidem, piniq; præ se ferre figuram. Minor & longe multoq; minor cœlo est, ut punctum quoddã in eiu medio pendula &c. hæc Damasceus.

Secunda causa sumitur à terra, quæ ut omnes afferunt Physici, Geographi & Poëtæ, in quinque partita est zonas (de quibus in sequentibus abunde dicemus) quarum duæ uicinæ polis, inhabitabiles sunt propter frigus ingens. Media quæ solis orbita describitur, torrida aut perusta nominata, à Græcis & Latinis scriptoribus, propter æstum & excessiuam caliditatem inhabitabilis prædicatur:

Causa .2. ratio
neterræ.

Quæ sane torrida determinat duas alias zonas mortalibus habitabiles, quarum una est in septentrionem reliqua in meridiem exposita. Quare hæc, auctore Plinii, Macro, Martiano, Pompo, & ceteris, propter solis incendium non sunt peritæ. Inde inter auctores de Antæcis orta est dissensio, ferme in modum quem iam supra de mari exposuimus. Quorum nonnulli Antæcos negant, ob id quod nulla de his est historica traditio. Alij admittunt, sed propter torridam zonam intermediam haud permeabilem, convenire non posse. Vt iam memoratis placet auctoribus. Verum alij & perustam peruiam probant & comestum fieri posse, hoc modo recentiores loquuntur. Sed cum queritur, cur illorum rarus ad nos transitus sit? Respondent, quod hi suorum terminorum contenti, propter fere omnium rerum copiam, quieti uiuunt, pacisque quam belli magis amantes, plurimi nudi, & in multis regionibus armorum nescij degunt; Non usque adeo solliciti, an his in locis, ubi nos agimus, homines habitent. At nos Europei semper anxij, an ubi illi sunt, homines essent, eisdem aut armis ob gloriae cupiditatem, aut auaritia, quæ omnia penetrat, pue-

Quare ad antæcos non sit accessus.

Terra insula.

Nota hic de Augustino.

Non sunt audiendi recentes theologij.

His prelibatis antequam ad auctores dissidentes particulariter (stigantes &c. accedam, annotandum censeo, terram nostram habitabilem esse insulam, & mari quaqua uersum circumdatam: huius rei mihi plurimi sunt testes, præcipuus tamen Strabo lib. 1. Geogr. in §. quod autem habitabilis terra sit insula &c. quem legito. Et idem lib. 3. ubi eam sæpius insulam nominat, & chlamydis præ se ferre figuram. Adde, ego omnem terram ad hominibus & animantibus habitatam, esse insulam.

Ad auctores nunc uenio, & primo ad diuum Augustinum Antipodes negantem, cuius sententiam pro suo tempore approbo. Nam is pater alioqui mathematicis studiosissimus non à ueritate, sed ab incerta & uero nequaquam consentanea ueterum aliquot scriptorum de Antipodibus traditione, cum ratione maris tum terræ (ut supra ostendimus) abhorruit. Neque (me iudice) recentiores Theologi audiendi sunt, asserentes. Augustinum cum capite 8. lib. 16. de ciui. Dei, concludat, omnes homines terram incolentes, etiam si monstruosas habeant figuras aut effigies, si modo homines sunt, ex Adam uno illo protoplasto originem sumplisse. Et ca. sequente 9. Antipodum opinionem uanam & friuolam reiecit atque confutauit. Si enim illi essent hoc modo, quo ueteres eos esse crediderunt, cum nemo unquam nostri hemisphærij eos adierit, Augustinum intulisse ex Adam originem habere nequaquam potuisse. Dico ego, nullum Augustini uerbum in hanc posse trahi sequelam. Immo fere contrarium ex cap. septimo eiusdem libri exugij potest. Si enim animalia sæua, crudelia, & bestia ad remotissimas insulas permissu dei transferri potuerunt, quare etiam non homines domini terræ & animalium, paulo minus angelis minores?

Quod si magnus ille Ecclesiæ Christianæ antistes omnium bonarum artium percupidus, in nostra incidisset tempora, & quispiam eidem indicasset, terram esse propemodum continuam, in qua hominum esset habitatio in 180. gradus ex passa, nullo interiecto oceano innauigabili aut combusta zona impermeabili, hinc & illinc per diametrum circuli maximi homines habitare (quemadmodum exemplis indicauimus) profecto Antipodes nunquam negasset, sed demonstrationi certissimæ aures præstitisset. Abiecissetque prisorum anilia fabulamenta.

De Lactantio.

Lactantius eloquentiæ nimis confusus.

De Lactantij capite 24. libri tertij Diuinarum institutionum quid approbem, non mihi satis constat, quod si dumtaxat in Antipodum positione lapsus esset, condonarem: sed quia in caelo & terra errat, ego in sententiam eo Ioachimi Vadiani ad Rodolphum Agricolam scribentis, in hunc ferme modum. Videtur mihi Lactantius eloquentiæ suæ uiribus plus æquo quandoque confusus, paulo audacius aut abiecisse fastu quodam pleraque, aut multo aliter, quam ueritas habeat intellexisse, in hisque magnam sibi inuidiam eò comparasse, quod

ita

A ita superbè ita secure dixerit, quasi ipse extra omnē ingenij aleam positus, errare & labi non potuerit, omnium autem errata non solum uidere, sed etiam olfacere sese crediderit. Hic adeo Antipodes refutando ineptit, ut dubitem an cū illa scripsit satis sibi constiterit. Nō enim ea solum, quæ eruditissimè exploratissima sunt, nescire uidetur, sed probare etiam & asserere illa, quæ, si Antipodes non essent, quod ipse contendit, falsa tamen & absurda esse omnes, qui sunt animi cōpotes, intelligerent.

Age, totum illud caput excutiamus, ut an ita sit, sicut dico facilius accipias.

TITVLVS AVTEM SEV CAPITIS INSCRIPTIO HAEC EST.

De Antipodibus, quos ideo esse finxerunt, quia opinati sunt mundum esse rotundum. Caput est 24. lib. 3. Laetantij Firmiani institutionum diuinarum.

Quid illi, qui esse contrarios uestigijs nostris Antipodas putant? nunquid aliquid loquuntur? aut est quisquam tam ineptus, qui credat esse homines, quorum uestigia sunt superiora quam capita? aut ibi quæ apud nos iacent uniuersa pendere? fruges & arbores deorsum uersus crescere, pluuias & niues & gradines sursum uersus cadere in terram. Et miratur aliquis hortos pensiles inter septem mira narrari, cum philosophi & agros, & maria, & urbes, & montes pensiles faciant?

Miracula orbis à Plinio 6. numerantur. Primum Babyloniam muri, Plini. libro 6. cap. 26. habuere in longitudine 6000. passuum, in altitudine 200. pedes, 50. in latum. Secundum, Dianæ Ephesiam templum, Plinius lib. 36. cap. 14. & lib. 14. ca. 1. & lib. 16. ca. 41. in recenti 40. & lib. 36. ca. 5. Tertium, Iouis Olympici simulachrum. Plin. lib. 34. ca. 8. & lib. 35. ca. 8. & lib. 36. ca. 5. & lib. 7. ca. 38. Quartum, Pyramides Aegyptiæ lib. 36. cap. 12. per totum. Quintum, Solis colossus Rhodi. Plini. lib. 34. ca. 7. Sextum, Mausoli sepulchrū. Plini. lib. 36. ca. 5. Septimum hic addit Lactantius, scilicet, horti pensiles. Et Macrobius lib. 3. Saturna. capite 15. Hic (inquit) est Sergius Orata, qui primus balneas pensiles habuit. &c.

Stoeffleri ante notatio.

Cuius quoque erroris aperienda nobis origo est. Nam semper eodem modo falluntur. Cum enim falsum aliquid in principio sumpserint, uerisimilitudine inducti, necesse est eos in ea, quæ sequuntur incurrere. Sic incidunt in multa ridicula, quia necesse est falsa esse, quæ rebus falsis congruunt. Cum autem primis habuerint fidem, qualia sunt ea, quæ sequuntur, nō circumspiciunt, sed defendunt omni modo, cum debeant prima illa utrum ne uera sint an falsa, ex consequentibus iudicare. Quæ igitur illos ad Antipodas ratio perduxit? Videbant siderum cursus in occasum meantium, solem atque Lunam in eandem partem semper occidere, atque oriri semper ab eadem. Cum autem non perspicerent, quæ machinatio cursus eorum temperaret, nec quomodo ab occasu ad orientem remeant, cœlum autem ipsum in omnes partes putarent esse deuersum, quod sic uideri inmensam latitudinem necesse est, existimauerunt rotundum esse mundum sicut pilam, & ex motu siderum opinati sunt cœlum uolui, sic astra solemque cum occiderint, uolubilitate ipsa mundi ad ortum referri.

Quod cœlum sit sphericum & moueatur circulari motu, probat Ptolemæus Diſtictio: prima Alma. lege ad idem Aristotelem secundo de cœlo, & Alber. secundo de cœlo tracta. 2. ca. 1. 2. Ad idem nos in cōmenta. nostris, in spheram. Quod autem terra sit rotunda docet Ptole. ubi supra Aristoteles secundo de cœlo. Alber. secundo de cœlo, tract. 4. ca. 9. 10. 11. lege cōmenta. mea. Hester 13. quicquid cœli ambitu continetur. Ecclesiastici 24. gyrum cœli circuitui sola. Plinius lib. 2. ca. 1. Mundum & hoc quod alio nomine cœlum appellari libuit, cuius circumflexu teguntur cuncta, numen esse credi par est. Et idem ca. 2. Formam eius in speciem orbis absoluti globatam esse. Et de eius motu ca. 3. & 4. Cleomedes probat

Stoefflerus

coelum esse rotundū per terrę rotunditatem: Alij ex cœli rotunditate concludunt terrā esse rotundā. De terra. Plinius lib. 2. ca. 66. in nouo 64. Est autē figura prima, de qua consensus iudicat: orbem certē dicimus terrę globum. Primo Paralip. 16. Ipse fundauit orbem terrarum immobilē. Psalmo 95. Iudicabit orbem terrarum in æquitate. Psalmo 76. Illuxerunt fulgura eius orbi terrę. Psalmo 23. Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & qui habitat in eo.

Lactan.

Sœcferi anno
ratio.

Itaque ætherii orbis fabricati sunt, quasi ad figuram mundi, eosque cœlarunt portentosis quibusdam simulachris, quæ astra esse dicerent.

Eosque cœlarunt portentosis quibusdam simulachris). Ridet Lactantius cœlestes Asterismos aut imagines, quas simulachra appellat. Diuinæ tñ literæ eas non rident, sed sæpius nominant etiā in rebus magnis. Iob 9. Qui facit Arcturū & Orionas & Hyadas & interiora austris. Iob 37. ab interioribus egredietur tempestas, & ab arcturo frigus. Et ca. 38. Nunquid coniungere ualebis micantes stellas pleiades, aut gyrum arcturi poteris dissipare? Amos 5. & loquitur de Deo, sic. Facientem Arcturū & Orionem. Hanc igitur cœli rotunditatem illud sequebatur, ut terra in medio sinu eius esset inclusa: Quod si ita esset, terrā ipsam globo similem. Neque enim fieri posset, ut non esset rotundū, quod rotundo inclusum teneretur. Si autem rotunda etiam terra esset, necesse est, ut in omnes cœli partes eandem faciem gerat, i. montes erigat, campos tendat, maria consternat. Quod si esset, sequebatur illud extremū, ut nulla sit pars terræ, quæ non hominibus cæterisque animalibus incolatur. Sic pendulos istos antipodas cœli rotunditas adinuenit. Quod si quæris ab ijs, qui hæc portenta defendunt, quomodo nō cadunt omnia in inferiorem illam cœli partem: hanc respondent rerum esse naturam, ut pondera in medium ferantur, uel ad medium cōnexa sint omnia, sicut radios uidemus in rota. Quæ autem leuia sunt, ut nebula, fumus, ignis, à medio deferantur, ut cœlum petant. Quid dicam de ijs nescio, qui cum semel aberrauerint, constanter in stultitia perseverant, & uana defendunt. Nisi quod eos interdum puto ioci causa philosophari, aut prudentes & scios mendacia defendenda suscipere: quasi ut ingenia sua in malis rebus exerceant, uel ostentent. At ego multis argumentis probare possem, nullo modo fieri posse, ut cœlū terra sit inferius, nisi & liber iam claudendus esset &c.

Hactenus Lactantius.
Vadiani uerba.

Ait hic primo suo in titulo. De Antipodibus, quos ideo esse finxerunt, quia opinati sunt mundū esse rotundum. Ecce mundū non rotundū esse pro uero & euidenti habuit, ideoque antipodes ponentium opinionem refutare conatur. Cuius tamen contrarium, de mundi rotunditate ita euidentis est non tam physicis quam nostræ religionis scriptoribus, id asserentibus, ut piaculum committere merito uideri possem, si rationibus hoc loco adductis probare uellem, quod nemo nescit.

Hominum uestigia an superiora capitibus.

Audi obsecro, quid à capitis initio dicatur. Aut est quispiam tam ineptus, qui credat esse homines, quorum uestigia sint superiora capite? errasò diserte Lactanti, & ea quidem in re, quam iuuentutis anni tibi indidisse debuerant. Quis enim uel primis physicæ rudimentis imbutus, nescit omne id quod sua grauitate centro innititur, quacumque parte circumferentiæ locatum sit, deorsum uersus nititur? quod autem à centro reclinet, aut se expandat sursum tendere? Cum igitur pedibus in terram uersis centro innitantur, caput sursum proferant, ut nos in cœlum, caput habent uestigijs superioribus. Nec sub nostro est hemisphærio nisi quod ad usque centrum demittitur, quod cum prætergrederis, omnis linea ducta in quacumque partem sursum tendit. Ideo Aristoteles lib. Meteo. 3. ubi de terræ motus causis fit mentio, Anaxagoram clazomeniū reprehendit, quod sphaeræ tantū partem, quæ supra nos est, sursum esse, & quæ sub pedibus est, deorsum uergere putauit. Stultū. n. est putare ignē in altero horizonte non similiter sursum ferri, sicut in nostro, sursumque ferri quæcumque à centro ad circumferentiā tendit. Nec nisi impropria locutio e cœlū infra nos esse dicere solemus, uelut vitru.

Vitruuius.

libro

A lib. 9. ca. 6. Sydera uersabunda latentiaq; quæ nobis nō oriuntur sub terra esse ait, hoc est sub horizonte. Porro & hoc Maronis libro Georgicorum primo, ex communi ratione loquendi depromptum est. Cum de austrino uertice loquēs, inquit,

—At illum

Subpedibus styx atra uidet, manescq; profundi.

Cum reuera, ut Aristoteles quoq; asserit libro de cælo & mundo secūdo, Vertex meridianus sit ex natura rei sursum. Quod poëta doctissimus tametsi non ignorauit, maluit tamen ex cōmuni persuasione ducto sermone uti, aut ueteres, ut sæpe solet, imitari, quàm diuersum asserere. Et paulo post. Nos enim uulgo Austrinum polum respectu arctici, qui nobis ad latus habitantibus erigitur, pressum decliuemq; dicere solemus. At sub pedibus esse nemo nisi improprie dixerit. Nisi sub pedibus, hoc est, sub horizonte (ut dixi) intelligas.

Præterea si concedimus Antipodas esse sub nobis, non statim id sequitur, ut credibile sit, eos caput deorsum uersus uestigia inferius habere, quod falsissimum, uerissimum putat Lactantius. Cui hoc friuolo desipere nō satis erat, addidit hoc amplius. Antipodibus datis sequi, ut tota pars terræ apud ipsos penderet, cum nostra iaceat. Item arbores deorsum crescere, pluuias uero & niues, & grandines sursum uersus cadere in terram. Quin & maria, & urbes, agrosq; & montes pensiles illic esse. Indigna sunt hæc pudenda errata opere tuo, o Lactanti, utinam quod nesciebas, præterisses irreprehensum, nec lacessendi cupidine inflammatus, ignorantiam tuam euanido linguæ fuco adeo detexisses. Et infra. Omne graue Lactanti (quod prima philosophiæ uestibula exhibent) quacumq; parte cæli in centrum tendat, deorsum tendit, & uiceuersa quod à centro recedit, sursum. Tibi uero uidebatur, quod ab antipodū periferia in centrum caderet, sursum cadere: quod non est. Ac id ipsum quidem ex communi hominū locutione didicisse debueras, non nisi rem grandem cadere, aut ut grauitatis rationem habentem descendere, id est, ad centrū tendere affirmante. Nā sua sponte sursum cadere nihil, sicut nec leue quidem tibi impulsus impetu, deorsum tendere dicitur, ergo quicquid cadit deorsum cadit. Sed quid in re aperta laboro? Quia fiducia cælum non undique deuexum dixeris, tu uideto, mihi constat id astronomis, quibus in ea re summa fides est, nihil esse certius, qui cū Aristotele & uolui cælū & moueri regulari ambitu asserunt: quod tu quoque contemnis, cum & æthereos orbis sphæricos esse neges. Nec sequitur, quod

C putas, si terra rotunda est, necesse est ut in omnes cæli partes eandem faciem gerat, id est montes erigat, campos tendat, maria consternat, cum maiorem partem terræ sub aqua esse recte cognoscentibus indubium sit. Et post aliqua. Postremo non sine quadam odiosa petulantia, hoc philosophorum responsum irrides & contemnis, asserentium grauiā centro inniti, leuiā sursum tendere: & profecto quemadmodum nescire te scribis, quid de his dicas, ita illi si tua legent, quid de te dicant tot erroribus inuoluto, se nescire faterentur, contra quem certe plurima dici possent. Tandem quid ais, te multis argumentis probare posse, cælum terra non esse inferius. Nemo credit hoc Lactanti quod cælum terra sit inferius, mirum est cur formides id ab aliquo obtineri posse, cum hoc, admissis etiā Antipodibus, nequaquā sequatur: nimis in re cōcessa sollicitus es, & ne cælū cadat times, maxime si deorsum inclinēt. Argumentis his iā non erat opus, probare enī id cuius cōtrariū esse impossibile, nō prudētis est, aut eruditi, sed uerbosi & sibi ipsi suauis labiorū tinnitu blandienti: id q; tu hic de Antipodibus calamo pegisse uideris. Et multis omissis. Mihi uero uidetur hoc ex

Arbores &c.
deorsum cre-
scere falsum.

Pensiles terræ
portiones ne-
quaquam.
Graue deor-
sum.

Cælum esse
deuexum.

Cælū non est
inferius terra.

Hieronymi sententia comode in Lactantium usurpari posse, quod Picus quaedam ad Hermolaum Barbarum epistola contra eundem usurpauit, in hac uerba. Si fuisses o Firmiane tam frequens in sacris literis, quam in fictis libris fuisseti, & hoc non dixisses, & nostra non minus fortasse confirmasses, quam destrueras aliena. Hucusque ex Vadiano.

Galeottus.

Galeottus Narniensis contemporaneus Ioan. a Regio monte Antipodes negat, ex eo, quod contendit Christi doctrinam nunquam ad eos peruenire potuisse. Et quia Galeottus nusquam reddit rationem, quo id fieri nequiverit, ni opinari licet in horum eum fuisse sententia, qui nostris inaccessos Antipodes falso crediderunt. Christi autem uerbum si in Indiam extimam, si in Hispaniam, si in remotissimas oras penetrasse creditur, cur ad Antipodes idem exire potuisse dubitemus? Num Galeotte audisti Christum discipulos Marci 16. alloquentem. Euntes praedicate euangelium omni creaturae &c. Quod Dauid longo ante tempore in spiritu prænouit, cum inquit, In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terrae uerba eorum. Quibus etiam uerbis utitur Paulus Romanis capi. 10. scribentem. Quod igitur Galeottus nulla ratione affirmare potuit, temere asseruisse probatur.

Marcus.
Dauid
Paulus.

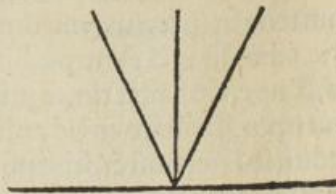
Macrobius.

Macrobius Aurelius Theodosius libro Secundo de Somnio Scipionis, asserit torridam zonam inhabitabilem & impermeabilem mortalibus, his uerbis. Medius cingulus & ideo maximus aeterno afflatu continui caloris ustus, spatium quod & lato ambitu & prolixius occupauit, nimietate feruoris facit inhabitabile uicturis. Et idem infra post depictionem quinque zonarum, de temperata zona austrina, sic loquitur. Illa uero sola ratione intelligitur, quod propter similem temperiem similiter incolitur, sed a quibus, non licuit unquam nobis nec licebit agnoscere. Interiecta enim torrida utriusque hominum generi commercium ad se denegat comendi. Ecce secunda causa, de qua supra recitauimus. Idem eodem libro de oceano loquens, haec habet in sententia. Oceano gemino ambitu terram circumfluere. Quorum unus, quem priorem coronam uocat, per zonam terrae torridam meat, superiora & inferiora terrae cingens, flexum circuli aequinoctialis imitatus. Alter a priori (ut asserit) refusus utrimque uersus septentrionem & meridiem, qui ambit terram (prout ex Alberto Magno supra diximus) in modum cinguli transeuntis a polo arctico per orientem in meridiem, & inde per occidentem in aquilonem. Obiice hic obtutu figuram Macrobij pictam & certior redderis. Ex his palam fit, Macrobiu duplicem ponere causam sub torrida zona, mutua hominibus accessione denegantem. Altera perustae terrae, altera oceani in nauigabilis. Cum alio oceano concordat fere cum alijs, sicut supra exposuimus a principio.

Macrobius a-
lijs utitur no-
minibus.

Admittit igitur Macrobius Antipodes, Perioecos & Antoeos, sed alijs utitur nomenclaturis sumptis ex Ciceronis libro de Repu. ubi agitur de Somnio Scipionis, his uerbis. uides habitari in terra raris & angustis in locis, & in ipsis quasi maculis ubi habitat, uastas solitudines interiectas. Hosque qui incolunt terram non modo interruptos ita esse, ut nihil inter ipsos ab alijs ad alios manare possit, sed partim obliquos, partim transuersos, * partim etiam aduersos * stare uobis &c. His uerbis obliquos, & transuersos stare, utitur Macrobius in comentario Secundi libri. Et ut res paucis aperiat, per obliquos intelligit Antoeos, quo uocabulo Graeco etiam utitur Macrobius. Et dicuntur oblique stare respectu aequinoctialis, a quo utrimque aequaliter declinant. Quemadmodum in Geometrice dicitur

* alij uersos.
* alij auersos.
Obliqui antoe-
ci.
Omnes n. uerti-
mus pedes uer-
sus centrum
mundi.

mus

A mus angulorum ductu fieri, lineas ab angulo recto declinantes esse obliquas. Et in hoc differunt obliqui ab Antipodibus & Pericæcis habentibus pedes obuersos uel contrapositos, quod obliquè stantes minime faciunt.

Per aduersos intelligit Antipodes, habent enim uestigia (ut prædiximus) aduersa & opposita, aduersatione ac oppositione maximi circuli.

Aduersi Antipodes.

Pertransuersos accipit pericæcos. De his Macrobius sic scribit. Quæadmodum aut cæteri oēs (demptis antæcis) uestigia sua figere ad nostra credant ipse distinxit, & australes quidè aperte pronūciauit aduersos stare nobis, dicendo. Quorū australis ille, in quo qui insunt aduersa nobis urgēt uestigia: & ideo aduersi nobis sunt, quia in parte sphaeræ quæ contra nos est morantur. Et paulò post, Transuersos stare nobis dixit inferiorem zonæ nostræ partem tenentes.

Transuersi Pericæci.

Quantū Antipodes antæcos & pericæcos Macrobius admittat, in ratione tamen & modo ponendi oberrat. Neq; hoc in illo adeo moleste ferendum est, cū uulgarem opinionem secutum, cum ueteribus citra ueri deprehensionem periclitari eum contigerit, ex gemina causa & maris & terræ supra exposita.

B

Martianus Capella, non satis constat an ignorantia aut imprudentia ductus, quæ Pericæcorum sunt Antipodibus tribuit, & Pericæcos Antipodes nominat, adulterans uocabula. Antipodes (inquit) unum nobiscum tractum perfectum hyemis, & flagrantiam communis æstatis. In quem errorem incidit etiam Albertus Magnus cum de oppositis habitantibus scribit. Sed uerum est hoc de pericæcis. Antipodibus enim omnia contraria sunt. Et alia plures in Martiano sequuntur ineptiæ, quas in præsentia lectoribus iudicandas relinquo.

Martianus

Nunc superest rimari. An sit huiusmodi oceanus nauibus minime enauigabilis & torrida quædam zona hominibus minime peruia an ne? Gemina obseruatione, recentiori scilicet & uetusta, probabimus, priscos in utroque hoc impedimento oberrasse. Recentiori, Neminem nescire arbitror, quod hodie Geographiæ tirunculi sciunt, à freto Herculeo Hispaniæ, usque in extimum Indiæ orientalis, intermedium esse oceanum multis & magnis insignem insulis. Verū alio modo quem præci intellexerunt. Nec ille quidem tantum mortalibus aduersatur, quin ab altero littore in alterum, secundum illam quam cum terra facit rotunditatem nauigari possit, si modo expensæ non defuerint, aut qui labo

Conclusio de oceano & torrida zona.
Recens pbatio

Solinus.

C res sufferre queant affuerint. Et cum Solinus capitulo tricesimo sexto de oceano scribit, his uerbis. Gaditanum fretum, à Gadibus dictum, Atlanticus æstus in nostrum mare discidium orbis immittit. Nam oceanos quem Græci sic nominant, à celeritate, ab occasu solis irrumpens læuo latere Europam, Africā dextro, scissisq; Calpe & Abila montibus, quos dicunt columnas Herculis inter Mauros diffunditur & Hispaniam &c. Hæc de oceanī uelocitate nō in uniuersum intelligi credo. Quod nauarchæ Lusitani, id est, Portugallensij hac nostra tempestate deprehenderunt, ultra Gades oceanum sulcantes, perque torridam zonam in Indiā usque penetrarunt, & tamen non istā uelocitatem deprehenderūt: & ideo proprijs uidisse oculis, credo esse octauam scientiā. Quoniam pacto hodie hæc omnia se habeant ex fausta nauigatione regum Portugallia in Callicut Indiæ diligenti obseruatione deprehensum est. Non æstus obest per totam torridam nauigantibus, denique ne perpendicularis quidem radius à politissima aquæ superficie reflexus, adeo subeuntes infestat, ut minus expedita sit nauigatio, & reditus foelix in regnū Portugallie. Mirum nauitas nō tostos fuisse in quadruplici actam diutina nauigatione uel insumptos p

Videre octaua scientia.

Vespucius torridam zonam transitu. Hoc in primis, deprehendit Vespucius nobilis mathematicus, terram nusquam oceano (ut illi crediderūt) à nostra omnino interceptam, & trans torridam & ultra parallelum Capricorni in austrum non minori latitudine, quàm parallelus noster à Cancrī tropico abest extendi, ibiq; frequētem esse Aethiopum habitationem. Nec est hic quid dubij, facillimum est perito mathematico omni die sole radiante locorū obseruare latitudinem, quod ut & noctu fieri possit ambigit nemo. Est igitur illic temperata, cui Austrinus polus, ut nobis arcticus subleuatur. Et in eo tractu Antœci nostri sunt, contra omnium, qui unam tantum quartam habitari dixerunt, sententiam. Adde his caput septimum Alberti distinctionis primæ de natura locorū pulchrum admodum. Ecce, candide lector, ubi est oceanus ille nauigio insuperabilis, ubi exusta hæc zona nemini peruia?

Vetusta probatio. Vetusta uero probatio ex receptis authoribus facile sumitur, puta quod oceanus totam nostram habitabilem circumdans olim quaqueuersum eremigatus sit, & sola longæuitas & uetustas, quæ omnia consumit, huius rei interceptam memoriam. Nec credendum est nostro tempore reges Portugaliæ primos reperisse nauigationem in Indiam, in Callicut, in Aethiopiam, inque alios locos aut insulas, sed eam olim intermissam summa gloria & euentu incredibili memorati reges instaurarunt, multis maximisq; cū in occiduotum austrino pelago insulis repertis.

Plinius. Adsit igitur nobis Plinius Secundus libro secundo naturalis historię capite sexagesimo nono in ueteri, in recenti sexagesimo septimo, ex quo aperte colligimus oceanum à ueteribus nauigatum in occiduo, septentrione, ortu & meridie. Eius nonnulla exempla adducemus. Hanno Carthaginis potentia florente circumuectus à Gadibus ad finem Arabiæ, nauigationē eam prodidit scripto. Præterea Nepos Cornelius author est, Eudoxū quendā suæ ætate, cum Lathyrū regem fugeret, Arabico sinu egressum Gades usq; prouectū. Multo que ante eum Cælius Antipater uidisse se qui nauigasset ex Hispania in Aethiopiā cōmertij gratia. Idem Nepos de septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, C. Afranij in cōsulatu collegæ, sed tum Galliæ Proconsuli, Indos à rege Sueuorum dono datos, qui ex India cōmertij causa nauigantes, tempestatibus essent in Germaniam arrepti.

Eudoxus
Cælius Antipater,

De Eudoxo plura scribit Strabo libro secundo, & deinde.

Quod si Macrobius commentario suo secundo de somnio scipionis, & sui adhæsores hos legissent, qui longe ante tempora eorum scripserant, in hunc errorem & oceani & torridæ minime incidissent.

DE INTERVALLO AEQUIDISTANTIVM.

TEXTVS
PROCLI. Sed nec interualla circuloꝝ in toto orbe à se inuicem stata sunt. Verū pro sphaerarum descriptione ad hunc modum dispensari solent. Diuiso in sexaginta partis meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium sex interuallo describitur. Idem in alteram partem à solstitiali circulo sexagesimarum partium quinq; interuallo notatur. Aequator ab utroque Tropicorum sexagesimis quaternis distat. Brumalis circulus ab antarctico sexagesimis quinq;. Antarcticus à polo sexagesimis sex. Neq; tamen in omni plaga orbē eandem intercapedinem inter se seruant: Sed tropici ab Aequatore parem in omni inclinatione distantiam uendicant: Idem autem ab arcticis non parem per omnes horizontas, sed alibi minorem, alibi maiorem. Ita demū & arctici à polis non parem in quauis inclinatione distantiam seruant, sed alibi maiorem